

10.07.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**10 Temmuz 2024
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

10 Temmuz 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

ATAMA KARARLARI

— Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yapılan Atamalar Hakkında Kararlar (Karar: 2024/207, 208)

YÖNETMELİKLER

- Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Atatürk Üniversitesi Deprem Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Lokman Hekim Üniversitesi İhale Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

GENELGE

— 11 Temmuz Srebrenitsa Soykırımını Uluslararası Düşünme ve Anma Günü ile İlgili 2024/8 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

KURUL KARARLARI

- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 04/07/2024 Tarihli ve 10930 Sayılı Kararı
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 04/07/2024 Tarihli ve 10932 Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 8/2/2024 Tarihli ve 2020/10101 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/3/2024 Tarihli ve 2019/15907 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/3/2024 Tarihli ve 2020/8510 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/3/2024 Tarihli ve 2020/19773 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 17/4/2024 Tarihli ve 2020/37034 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 15/5/2024 Tarihli ve 2020/20288 Başvuru Numaralı Kararı

Hububattaki rekolte düşüklüğü çiftçinin yüzünü güldürmüyor

Hububat hasadının başladığı Karaman'da rekolte düşüklüğü çiftçinin yüzünü güldürmüyor.



Karaman Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Mehmet Bayram**, 1 milyon dekarın üzerinde **hububat** ekimi olan Karaman'da geçen yıla göre bu yıl **yüzde 30**'lara varan **rekolte** kaybı olduğunu söyledi. Mehmet Bayram, buğday hasadı yapılan merkeze bağlı Ekinözü köyünde incelemelerde bulundu.

"Karaman'da yüzde 30 rekolte kaybı var"

Ziraat Odası Başkanı Mehmet Bayram, Karaman'da arpadan sonra buğday hasadının da yoğun bir şekilde devam ettiğini söyledi.

Bayram, yapılan hasatlara baktığımız da mahsulün geçen yıllara göre bu yıl oldukça düşük olduğunu belirterek, "Mayıs ayındaki yaşanan soğuk havalardan dolayı buğdayın çiçeklenme döneminde yeterli döllenme oluşmadığından dolayı başakların doldurmadığını görüyoruz. Geçen yılki hasatla bu yılki hasadı kıyasladığımız da ciddi anlamda verim düşüklüğü var. Geçen yıl 800 kilo mahsul alınan arazilerde bu gün 400-500 kilo mahsul alınıyor. Mahsulün düşüklüğü girdilerin artması ve açıklanan fiyatların tatmin edici olmaması ise çiftçi açısından ciddi anlamda sıkıntıya neden oldu. Kıraç araziler de verim neredeyse 100 kiloya kadar düştü. Karaman'da 1 milyon dekarın üzerinde bir hububat ekimi var. Verim düşüklüğünün ciddi olduğunu görüyoruz. Türkiye geneline baktığımız da devletin öngörüsüne göre 19 milyon ton buğday üretiminin yüzde 20-25 kayıp yaşanacağını ve 16 milyon civarında bir üretim olacağı kanısındayız. Türkiye geneline kıyasla Karaman'da da yüzde 30 civarlarında bir kayıp olacağını tahmin ediyoruz" dedi.

İSO Başkanı Bahçivan'dan, TÜİK'e sert tepki: Bazı kesimleri suçlamak yerine...

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı Erhan Çetinkaya'nın, şirket karlarının enflasyonu yukarı taşıyan etken olduğu yönündeki sözlerine İSO Başkanı Erdal Bahçivan sert tepki gösterdi.



TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya'nın, "Şirket karları enflasyonun üzerinde artıyor. Türkiye'de şirket karları enflasyonu yukarı taşıyan etkiye sahiptir" yönündeki sözlerine İstanbul Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan sert tepki gösterdi.

Bahçivan sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda, "TÜİK, bugün görev alanının dışına çıkarak enflasyon konusunda bazı kesimleri suçlamak yerine, toplumun geneli tarafından merak edilen enflasyon hesaplama yöntemiyle ilgili sorulara, daha ikna edici bir açıklama getirmeliydi" dedi.



Alattin Aktaş'ın yazısı üzerine açıklama yapılmıştı

Yıllar sonra ilk kez TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya, gazetecilerle sohbet toplantısında bir araya gelmiş ve ekonomi çevrelerinde merak edilen konularla ilgili gazetecilere bir sunum yapıp, sorularını yanıtlamıştı. Çetinkaya, TÜFE'de kapsanan 100 dolayında ürünün fiyatının hesaplamasından neden vazgeçildiğini anlatmaya çalıştığı toplantıda **EKONOMİ** yazarı Alaattin Aktaş'ın, Türkiye gündemine boma gibi düşen, "İşte TÜİK'in devlet sırrı gibi sakladığı madde fiyatları" başlıklı yazısında yer alan bilgileri de değerlendirmişti.

Ortalama fiyat hesaplamalarının değişiklik gösterebileceğini belirten Çetinkaya, "Fiyatlar artarken aylık ortalama artış en son akılda kalan en yüksek artışı yansıtmaz" dedi. Alaattin Aktaş ise hesaplamayı nasıl yaptığını anlattığı bugünkü yazısında "Enflasyon hesaplaması yapmıyorum, devlet sırrı gibi saklanan fiyatlar üzerindeki perdeyi aralamaya çalışıyorum" dedi.

Hızla artan şirket karları enflasyonu körükledi

TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya gazetecilere yaptığı sunumda yüksek şirket karlarını ve enflasyona etkisini sıkça vurguladı. Çetinkaya, "Şirket karları enflasyonun üzerinde artıyor. Türkiye'de şirket karları enflasyonu yukarı taşıyan etkiye sahiptir" dedi. Prof. Dr. Ensar Yılmaz'ın şirket karlarının 2018'den ve Covid salgınından sonra nasıl yükseldiğini ortaya koyan araştırmasına atıfta bulunarak, "Türkiye'deki fahiş şirket karları enflasyonu yukarı taşıyan bir etkiye sahiptir, akademik olarak bu gösterilmiştir." değerlendirmesini yaptı.

"Türkiye'de gelir dağılımında ücretlerin oranı düşüyor, karlılık artıyor." Bilgisini paylaşan Çetinkaya, "Avrupa'da da durum böyledir: şirket karlarının enflasyon üzerindeki etkisi 45%, işçilik maliyetlerinin ise 4,5%, Ayrıca Türkiye'de şirket kar artışları fahiş, yurtdışında değil." demişti.

AK Parti, tüm emeklilere seyyanen zammı tartışıyor

AK Parti, en düşük emekli maaşını 10 binden 12 bin TL'ye çıkarmak için çalışmalarını sürdürürken, tüm emeklilere 2 bin TL'lik seyyanen zammı tartışıyor. Bu yöndeki çalışmanın yarın tamamlanması beklenirken, partide, tartışmalara konu olan kök maaş sorununu tamamen ortadan kaldırmaya yönelik yeni formül arayışlarının da sürdüğü belirtiliyor.



Besti KARALAR / ANKARA (EKONOMİ)

AK Parti, 2023 Genel Seçimleri'nden önce en düşük emekli maaşını 7 bin 500'e çıkarmıştı. O günden sonra en düşük emekli maaşlarında yaşanan sıkıntıyı AK Partililer, "dögmeyi baştan yanlış ilikledik. Seçim öncesi yaptığımız bu adım sonuçlarını düşünmeden yaptık. Şimdi işin içinden çıkamıyoruz" değerlendirmelerini yapıyorlar.

AK Parti en düşük emekli maaşlarını 10 binden 12 bin TL'ye çıkarılmasına ilişkin çalışmalar Perşembe gününe kadar devam edecek. 2 bin TL'lik seyyanen zammın tüm emeklilere yansıtılması da tartışılıyor. Ancak tüm emeklilere yansımalarının henüz karara bağlanmadığı da belirtiliyor.

AK Parti, 2023 seçimlerinden önce seçim yatırımı olarak en düşük emekli maaşını 7 bin 500'e çıkarmıştı. Ocak 2024'te yeniden en düşük emekli maaşı 10 bin TL'ye çıkarıldı.

10.07.24

AK Parti seçim yatırımı olarak aldığı kararın şimdi olumsuz sonuçlarını masaya yatırıyor.

Kök maaş sorunu nasıl çözülecek?

AK Parti, kök maaş sorununu tamamen ortadan kaldırmak için yeni formüller arıyor. Emeklilerin maaş zamları kök maaş üzerinden uygulanıyor. AK Parti, bir taraftan kök maaş ile ilgili köklü çözüm arayışlarını sürdürürken, bir taraftan da en düşük emekli maaşını 10 TL'den 12 bin TL'ye çıkarmayı planlıyor.

"Tüm emeklilere 2 bin TL seyyanen tartışılıyor ancak karar alınmadı"

Öte yandan AK Parti, en düşük emekli maaşını 10 binden 12 bin TL'ye çıkarmak için çalışmalarını sürdürürken, tüm emeklilere 2 bin TL'lik seyyanen zammı da tartışıyor. AK Parti kaynakları, "tüm emeklilere yanması konusunu tartışıyoruz, ama ortada alınmış bir karar yok" değerlendirmesinde bulundular.

En düşük emekli maaşı alanlar yapılacak düzenlemeden yaklaşık bir milyon 610 bin kişinin yararlanacağı belirtildi.

Üç konfederasyon, ortak bildiri yayımladı: “Dayanma gücümüz kalmadı”

İşçi konfederasyonları TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK, ortak bir bildiriyle taleplerini dile getirdi. Konfederasyonlar; vergide adalet ile asgari ücret ve emekli ücretlerinde ivedilikle düzenleme talep etti. Ortak bildiride, “Asgari ücret artırılmalıdır. Enflasyonu yükselteceği iddia edilerek asgari ücrete zam yapılmamasını işçiler kabul edemez” denildi.



MEHMET KAYA/ANKARA

İşçi konfederasyonları TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK bir araya gelerek, vergi odaklı taleplerini genişlettiler. Ortak bir bildiri hazırlayan üç konfederasyon, vergi düzeninde iyileştirme, asgari ücret ve emekli ücretlerinde ivedilikle düzenleme talep etti. Üç konfederasyon, bölgelerden başlayarak eylem yapmayı da gündeme aldıklarını açıkladı.

Ortak bildiri

TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, HAK-İŞ Başkanı Mahmut Arslan ve DİSK Başkanı Arzu Çerkezoğlu, TÜRK-İŞ Genel Merkezinde basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısında hazırlanan ortak bildiri okundu. TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, deprem, kriz ve uluslararası gelişmelerin etkilerini bildiklerini belirterek, “Asgari ücret fazladır, yok asgari ücret 10 sene evvel böyledir, 20 sene evvel böyledir, bunları

konusmak anlamsız ayıp ve günah. Tablo ortada, alınan para ortada, marketlerdeki bakkallardaki raflardaki fiyatlar ortada. Onun için, bu mesele ülkeyle ilgili, bu ülkede beraber yaşıyoruz. Depremin maliyetini 3 sendika başkanı biliyoruz, savaştın, COVID'in maliyetini biliyoruz ama öyle kötü bir ekonomik yönetim oldu ki, onun maliyetini hep beraber burada biz ödüyoruz. İşçiler, emekçiler, işsizler dayanma gücümüz kalmadı" dedi.

Asgari ücretli çalışan sayısı azalmıyor

HAK-İŞ Başkanı Mahmut Arslan da konuşmasında, büyümeye rağmen işçinin GSYH içindeki payının düşmesinin kabul edilemez olduğunu vurgulayarak, "Büyümeye, GSYH artışına rağmen ücretlilerin payı azalıyor. Bu aşamada bakınca asgari ücretli çalışan sayısı azalmıyor, artıyor. Refahın adil paylaşımıyla ilgili tersine gidiş söz konusu. Milli gelirde adaletsiz ülkeler arasında, Türkiye de yer alıyor. AB ülkelerinde asgari ücret istisna iken bizde genel ücret haline geldi. Biz bu gidişatı Türkiye'nin hak etmediğini düşünüyoruz. Burada bir yanlışlık var." dedi. DİSK Başkanı Arzu Çerkezoğlu da, ekonomik durumun sorumlularının emek kesimi olmadığını altını çizerek, örgütlenmenin engellenmesinin en önemli sorunlardan biri olduğunu anlattı. Çerkezoğlu, bir soru üzerine TÜİK'in madde sepetindeki fiyatları açıklamaması konusunda dava açtıklarını hatırlatarak, kararlara rağmen açıklamanın yapılmamasını eleştirdi ayrıca her defasında açıklamama gerekçesi olarak farklı unsurları sunduklarını belirtti.

"İnsan onuruna yaraşır bir yaşam talep ediyoruz"

Üç konfederasyon tarafından hazırlanan 10 maddelik ortak bildiri Arzu Çerkezoğlu tarafından okundu. Çalışma hayatı sorunları, cinsiyet eşitsizliği, örgütlenme önündeki engeller, gelir ve servet eşitsizliğine dikkat çekilerek, "ücretlileri enflasyonun sebebi gören yaklaşım kabul edilemez, ücretliler neden değil, mağdurdur" denilen bildirideki temel talepler şöyle:

- Vergide adalet: Gelir vergisinde tarife iyileştirilmeli, matrah yeniden düzenlenmeli. Doğalgaz, elektrik, su, ulaşım ve iletişim hizmetleri tüketimindeki KDV yüzde 1'e indirilmesi, temel tüketim mallarından alınan KDV sıfırlanması. İşverenin sosyal güvenlik primi indirimi desteğinin benzeri işçiye de sağlanmalı.
- Enflasyonla mücadelede ücret politikası: Enflasyon karşısında ücretlerin eridiği, TÜİK verisine dayalı olarak açıklanan artışlar gerçek durumu yansıtmıyor. Bu nedenle, ücretleri enflasyonunun temel nedeni olarak gören yaklaşımın terk edilmesi.
- Asgari ücret: Asgari ücret artırılmalıdır. Enflasyonu yükselteceği iddia edilerek asgari ücrete zam yapılmamasını işçiler kabul edemez.
- Kamudaki ücret dengesizliği giderilmelidir.
- En düşük emekli aylığı asgari ücrete yükseltilmeli.

- Sendikal örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı.
- Taşeronların kadroya alınmasında dışarda bırakılan kurum ve kuruluşlarda çalışan taşeron işçiler de kadroya alınmalı.
- Tasarruf tedbirleri israfı önleme yönünde olumlu olsa da tasarruf adı altında ücret ve sosyal alandaki işçi hakları geri götürülmemeli.
- İş kazaları ve meslek hastalıklarını önleme için iş koşulları iyileştirilmeli.
- Çalışma hayatında ayrımcılık sona erdirilmeli, ILO'nun 190 sayılı sözleşmesi onaylanmalı.

“Bizi köle zannediyorlar”

TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, KİT yönetim değişikliği çalışmasını sert sözlerle eleştirdi. Atalay, bu durumun stratejik KİT'leri parça parça satmak, uluslararası tekellere teslim etmek anlamına geldiğini söyledi. Ergün Atalay, “Yıllarca itiraz ettik. Şimdi, bunları gene özelleştirelim deniyor. Enerji silah gibi, gıda silah gibi, kritik. Bu ülkede beraber yaşıyoruz. Ne oluyor, bitiyor biliyoruz. Geçmişte kamu ücretlerde öncüydü, ortalama iyi bir ücret oluyordu. Şimdi ne oluyor? Özel sektörün kazandığı para ortada. Bunlar bizi köle, maraba zannediyor” dedi.

Ekonomik zorlukların maliyetinin ücretlilere yıklmaması gerektiğini tekrarlayan Ergün Atalay, “Yok vergi yapalım, bahşişten vergi alalım. Bu yetkiyi önceki maliye bakanına verseydiniz o da yapardı. Bizim üzerimizden ellerini çeksinler, bizim üzerimizden ekonomiyi düzeltmenin imkanı yok. Nefes almakta zorlanıyoruz. Evde ekonomik kriz varsa o evde huzur yoktur” dedi.

Döviz cinsinden iç borç sert düştü

Dolarizasyon riskini taşıyan iç borç stokunda bu yılki değişim TL'ye oldukça hızlı bir kayış olduğunu ortaya koydu. Geçen yıl sonunda döviz ve altının iç borç stokundaki oranı yüzde 25,63 seviyesindeydi 5 Temmuz itibariyle bu oran yüzde 18,52'ye kadar indi.



ŞEBNEM TURHAN

Hazine ve Maliye Bakanlığı genel seçim sonrası değişen yeni para ve maliye politikasında iç borçlanmanın yapısında da önemli değişikliklere gitti. Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre iç borçlanmada TL'nin ağırlığı oldukça artarken döviz ve altın cinsi borçlanmaların payı geriledi.

Hazine ve Maliye Bakanlığı iç borç stoku DİBS listesinden yapılan hesaplamalara göre geçen yıl sonunda altın ve döviz cinsi iç borçların toplam iç borç stoku içindeki oranı yüzde 25,63 idi, bu yıl 5 Temmuz itibariyle bu oran yüzde 18,52'ye sert geriledi. Merkezi yönetim iç borç stoku 2020 yılından sonra artış trendine girdi.

Özellikle düşük faiz politikasının uygulandığı 2021 ve 2023 arası dönemde artış ivmelendi. Enflasyonun da hızla yükselmesi ve döviz kurlarında sert hareketler yaşanmasıyla 2023 yılında çok yüksek seviyelere ulaştı. İç borç stokunun yapısı 2020'den sonra döviz ve altına da kaymaya başladı.

2012-2017 arası sıfır döviz ve altın

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerinden yapılan hesaplamalara göre 2003 yılında iç borç stokunda döviz ve altın cinsi bölüm yüzde 21,91'lik bir oranda bulunuyordu.

2001 ve 2002 krizleri sonrasında iç borç stokunda döviz ve altının payının yüksek olması aslında beklenen de bir sonuçtu. Uygulanan ekonomik programla birlikte 2004'te bu oran yüzde 17,58'e, 2005'te yüzde 15,5'e, 2006'da yüzde 13,79'a, 2007'de yüzde 10,24'e inen iç borç stokunda döviz ve altının payı 2008 ve 2009'da tek haneye gerilerken 2010 ve 2011'de yüzde 1 seviyelerinde gerçekleşti. 2012'den 2017'ye kadar iç borç stoku TL cinsi oluştu ve döviz ile altın cinsi iç borçlanma yapılmadı.

Bu yılların ardından 2018 ile birlikte yeniden döviz ve altın cinsi borçlanma iç borç stokunda yer almaya başladı 2019'da bu cins enstrümanların iç borç stokundaki payı birden yüzde 11,46'ya çıktı. Hatırlanacağı üzere 2008 yılı son çeyreğinde başlayan küresel kriz 2009'da Türkiye ekonomisinin de küçülmesi sonucunu doğurmuştu.

Döviz arttıkça Hazine'nin yükü arttı

Genel seçim öncesi uygulanan düşük faiz politikası döneminde yükselen CDS, dış finansman imkanlarındaki daralma, borçlanma maliyetlerinde artış iç borçlanmada da döviz ve altın cinsi borçlanmanın yükselmesi sonucunu doğurdu. Bu iç borçta da dolarizasyon riskini gündeme getirdi, döviz arttıkça Hazine'nin yükünün de artması sonucu doğdu. 2020 pandemi yılında döviz ve altın cinsi borçların toplam borç içindeki payı yüzde 25,08'e yükseldi, 2021'de yüzde 29,37 ile en yüksek seviyesini gördü. 2022'de yüzde 26,94'e çekilen oran 2023 yılını ise yüzde 25,63 pay ile kapattı. 2023 Haziran'da göreve gelen yeni ekonomi yönetiminin TL cinsi borçlanmaya ağırlık vermeye başlamasıyla oran gerilemeye başladı asıl net düşüş ise 2024 yılında görüldü. 5 Temmuz itibarıyla döviz ve altın cinsi borçların toplam iç borç stoku içindeki payı yüzde 18,52'ye kadar indi. Bu 2023 sonundaki yüzde 25,63 orana göre tam 7.11 puanlık düşüşe işaret ediyor.

Ağustos ve eylül planında yok

Hazine'nin TL cinsi borçlanmaya ağırlık verse de geçen hafta yine altın cinsi kira sertifikası ihracı gerçekleştirdi. Haziranda altına dayalı tahvil ve kira sertifikası, mayısta Euro cinsi devlet tahvili ve kira sertifikası, nisanda altın tahvili ve kira sertifikası, martta altın tahvili ve kira sertifikası, şubatta altın ile Euro cinsi tahvil ve kira sertifikası ihracı yapan Hazine'nin iç borçlanma stratejisine göre ise ağustos ve eylülde altına veya dövizle dayalı borçlanma planı bulunmuyor.

Hazine'den dolar cinsi tahvil ihracı için yetki

Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2024 yılı dış finansman programı çerçevesinde ABD doları cinsinden 2032 vadeli bir tahvil ihracı gerçekleştirmek üzere dün BNP Paribas, Citi, J.P. Morgan ve Standard Chartered'a yetki verdi. Hazine'nin dolar cinsi 2032 vadeli tahvil ihracında ilk getiri beklentisi yüzde 7,625'li seviyeler olarak açıklandı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek geçen ay bayram haftasını Londra'da yabancı yatırımcılarla görüşerek geçirirken EKONOMİ ziyaretinin ardından yabancı yatırımcıların Eurobond ihracına çıkılmasını beklediklerini yazmıştı. Hazine bu yıl şubat ve marttaki ihraçlarla 5.2 milyar dolarlık dış finansman sağladı.

Bu yılki dış borçlanma hedefi 10 milyar dolar seviyesinde bulunuyor. Hazine şubat ayında 10 yıl vadeli dolar cinsi Eurobond ihracında yatırımcıya getiri yüzde 7,875 olmuş 3 milyar dolarlık ihraç tutarının 3 katından fazla talep geldi. Mart ortasındaki 6 yıl vadeli ve Euro cinsinden ve 2 milyar Euro olarak tamamlanan ihraca 5 katı aşan talep gelirken yatırımcıya getiri yüzde 6,125 oldu. Hazine'nin projeksiyonlarına göre temmuzda 1 milyar dolar, ağustos 3 milyar dolar, eylülde 1.4 milyar dolar ve kasımda 4.2 milyar dolar yüklü dış borç ödemeleri bulunuyor. Bu yılki iki ihraçta gerçekleşen yatırımcıya getiri oranları da önceki yıllara göre oldukça düşük seviyelerde oluştu.

Yurtdışı piyasalar uzmanları programa inancın arttığı ve Bakan Şimşek'in de ziyaretlerinde yarattığı ortamın ardından tahvil ihraçlarında yatırımcıya getiri oranlarının daha olumlu seviyelerde oluşabileceğini de vurguladı.

Hazine'nin iki ihracına yoğun talep geldi

Hazine ve Maliye Bakanlığı, dün düzenlediği 2 ihaleyle rekabetçi olmayan teklifler dahil toplam 55.7 milyar lira borçlandı. 4 yıl vadeli TLREF'e endeksli devlet tahvili ihalesinde net satış 19 milyar 316 milyon TL, nominal teklif 57 milyar 303 milyon TL ve dönemsel faiz yüzde 12,64 olarak belirlendi. 4 yıl vadeli TLREF'e Endeksli Devlet Tahvili ihalesi öncesinde kamuya satış gerçekleşmezken, piyasa yapıcılarına 14 milyar TL net satış yapıldı. Piyasa yapıcı bankaların net teklif tutarı ise 21 milyar 971.5 milyon TL oldu. 4 yıl vadeli sabit kuponlu devlet tahvili ihalesinde net satış 10 milyar 659.9 milyon TL, nominal teklif 21 milyar 180 milyon TL ve ortalama bileşik faiz yüzde 30,54 olarak gerçekleşti.

4 yıl vadeli Sabit Kuponlu Devlet Tahvili ihalesi öncesinde ise kamuya 750 milyon TL, piyasa yapıcılarına 11 milyar TL net satış yapıldı. Piyasa yapıcı bankaların net teklif tutarı ise 17 milyar 646 milyon TL oldu. Hazine ve Maliye Bakanlığı önceki gün düzenlediği iki ihalede de rekabetçi olmayan teklifler dahil net satış tutarı 19 milyar 718.1 milyon lira olarak gerçekleşti. 7 yıl vadeli değişken faizli devlet tahvili ihalesinde net satış 3 milyar 692.3 milyon TL ve dönemsel faiz yüzde 23,38 oldu.

TCMB toplam rezervi yeni zirvesinde

Merkez Bankası'nın döviz rezervindeki iyileşme sürüyor. Bankacıların hesaplamalarına göre, 5 Temmuz'la biten haftada TCMB'nin toplam brüt rezervleri 5,5 milyar dolar artış kaydederek 148,5 milyar dolara yükseldi ve yeni tarihi zirvesine ulaştı. Net uluslararası rezervler 43,5 milyar dolara, swap hariç net döviz rezervi de 6 milyar dolar artışla 18 milyar dolara çıktı.



Merkez Bankası'nın (TCMB) swap hariç net döviz rezervi, geçen hafta 6 milyar dolar artış kaydederken yerel seçim sonrası geçen üç ayda yaklaşık 83 milyar dolar artışla 18 milyar dolara yükseldi.

Reuters'in haberine göre toplam döviz rezervi ise, dört bankacının hesaplamasına göre 5 Temmuz'da sona eren haftada 5.5 milyar dolar artışla yeni tarihi zirve olan 148.5 milyar dolara yükseldi.

Yerel seçim sonrası artış

83 milyar dolar Swap hariç net rezerv dört yıl aranın ardından ilk kez 31 Mayıs haftasında 1.5 milyar dolarla pozitifte geçti. 21 Haziran haftasında 12.5 milyar dolara tırmanan swap hariç net rezerv, 28 Haziran haftasında ise toparlanma sürecinde ilk defa 1 milyar dolar ile düşüş kaydetti. Swap hariç net rezervde yerel seçim sonrası geçen 14 haftada yaşanan artış 83 milyar dolar oldu.

Verilere göre swap hariç net rezerv yerel seçim öncesi 29 Mart'ta -65.5 milyar dolar ile tarihi dip seviyedeydi. Bankacıların hesaplamalarına göre TCMB'nin net uluslararası rezervleri geçen hafta yaklaşık 4 milyar dolar artışla 43.5 milyar

10.07.24

dolara yükseldi. QNB Finansbank ekonomistlerinin hesaplamalarına göre de geçen hafta içerisinde bankaların TCMB'de zorunlu karşılık ve teminat depo çerçevesinde tuttıkları döviz miktarının 1.5 milyar dolar artması brüt rezervi olumlu etkiledi. Bunu hariç tutan net rezervin ise 4 milyar dolar artışla 43.4 milyar dolar olduğunu hesaplayan QNB Finansbank ekonomistleri net rezerv içinde değerlendirilen yurtiçi bankalarla yapılan swap hacminin 5 Temmuz haftasında 2.4 milyar dolar azaldığını belirtti.

Altın fiyatlarının yükselmesinin de net rezervde 0.8 milyar dolarlık artışa yol açtığını kaydeden ekonomistler net rezervin bu işlemler geçen hafta 1.6 milyar dolar gerilemesine yol açarken bunun dışında kalan işlemlerle (ihracat döviz alımları, reeskont kredi ödemeleri, kamu kurumlarına ve piyasaya döviz satışları, yurtdışı bankalarla depo/swap işlemleri vs.) nette 5.6 milyar dolar döviz girişi olduğunu hesapladı.

Valiler Kararnamesi yayımlandı! 5 ilin valisi değişti

Son dakika gelişmesi... Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı atamalarına göre, Diyarbakır, Malatya, Kocaeli, Çanakkale ve Elazığ valiliklerine yeni isimler atandı.



Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan atamalar hakkında kararlar Resmi Gazete'de yayımlandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla yayımlanan karara göre, Diyarbakır Valiliğine Vali-Mülkiye Başmüfettişi Murat Zorluoęlu, Malatya Valiliğine Seddar Yavuz, Kocaeli Valiliğine İlhami Aktaş, Çanakkale Valiliğine Ömer Toraman ve Elazığ Valiliğine Numan Hatipoęlu atandı.

Malatya Valisi Ersin Yazıcı'nın ise Vali-Mülkiye Başmüfettişliği görevine ataması yapıldı.

Enflasyonda kaç yanlış bir doğruyu götürür?



Alaattin AKTAŞ

10 Temmuz 2024 Çarşamba

Liselere ya da üniversitelere giriş sınavlarının değişmez kuralıdır; belli sayıdaki yanlış, bir doğruyu götürür. O yüzden de öğrencilerin doğruluğundan emin olmadıkları yanıtları vermemeleri gerekir. Belki doğrudur diye verilecek bu yanıtlar, yanlış çıktığı takdirde birikir, birikir ve bir doğrunun da yok olmasına yol açar.

TÜİK'in iki yılı aşkın süredir açıklamadığı madde fiyatlarının ne olabileceğine ilişkin bir çalışma yaptım ve bunu iki gün önce yazdım. Bazı kalemler için dün de izah ettiğim gibi ancak yaklaşık fiyat hesaplanabilir, bazı kalemler için ise nokta atış yapmak ve tam fiyatı vermek mümkün. Detaylar önceki iki yazımda var zaten.

TÜİK Başkanı Erhan Çetinkaya önceki gün gazetelerin Ankara temsilcileriyle bir araya geldi ve enflasyon konusundaki eleştirileri yanıtladı. Toplantıda kuşkusuz madde fiyatlarıyla ilgili benim yazımın üstünde de duruldu; ya da durulmuş demeliyim, çünkü toplantıda ben yoktum.

Öncelikle şunu belirteyim; TÜİK Başkanı benim bu köşede 8 Temmuz Pazartesi günü yer alan yazımda yer verdiğim madde fiyatlarının doğru olmadığına ilişkin bir ifade kullanmadı, zaten kullanamazdı.

Çünkü yazdığım fiyatların tartışılır bir tarafı yoktu.

En fazla grup bazında yer alan ürünlerin bazılarındaki fiyat değişiminin bir miktar farklı olduğu dile getirilebilir ve buna göre de fiyatın yazdığımdan bir miktar farklı dikkate alındığı söylenebilirdi.

Bazı kalemlerde ise; ki örneğin doktor muayene ücretinde, örneğin kirada, örneğin yurt ücretinde farklı bir fiyat verilemezdi. Çünkü bu kalemlerin hesaplamasında "Acaba" denilecek bir durum yoktu.

Aslında yaptığım hesaplama birkaç kalem için yanlış olsa ne olur ki... Önemli olan büyük fotoğraf!

Çabaladıkça batmak buna denir!

Biraz önce de vurguladım, TÜİK'in yazdığım fiyatları kabullenmekten başka çaresi yok, çünkü bu fiyatlar doğru. Toplantıda tabii ki bu fiyatları niye açıklamadıkları soruldu.

Bu konudaki gerekçeleri okudukça doğrusu ne diyeceğimi bilemedim!

Farklı fiyat: Fiyatları gizlemedeki klasik gerekçe belli. Örneğin domates fiyatı Van'da şu kadar, İstanbul'un lüks semtinde şu kadar, biz bir anlamda ortalama alıyoruz, o zaman da İstanbul'daki vatandaş bu fiyata domates nerede diyor ve verilerimize inanmıyor, deniliyor.

Yani özünde **“Vatandaş açıkladığımız verinin ortalama olduğunu anlamıyor”** denilmiş oluyor. Bu konu izah edilirken “anlatıcılığı olmayan fiyatlar” gibi ne anlama geldiği pek belli olmayan bir ifade kullanılıyor. Oysa merak edilmesin, vatandaş ortalama fiyat nedir, bunu anlar! Yani bu yaklaşım yanlış!

Son fiyat: Bir diğer gerekçe son fiyatın akılda kalacağı varsayımı. TÜFE kapsamındaki mal ve hizmetlerin fiyatı ay ortalamasındaki düzeyi gösterdiği için son fiyata göre kıyaslama yapıp açıklanana inanılmayacağı belirtiliyor. İyi de belki son fiyat düşük olur ve akılda o kalır. Bunu izah etmek herhalde zor olmasa gerek. Fiyat açıklamamanın bir gerekçesi de buymuş. Yanlış!

Diğer ülkeler: Gelişmiş Batı ekonomilerinin hiçbirinde fiyat açıklanmıyormuş. Yıllık enflasyonu zaten bizim aylık enflasyonumuz kadar olan ülkeler fiyat açıklasa ne olur, açıklamasa ne olur. Bu gerekçe de yanlış!

Kapsam genişledi: Bir başka gerekçe veri sayısının çok artmış olması. Bu durum izah edilirken düşük bir cümle kurularak şöyle deniliyor:

“Çünkü 2022 öncesi İTO gibi sadece saha verisi ile (bakkal, manav, pazar...) 2020 yılından başlayan çalışmalarla artık toplam verinin yüzde 50'si dijital olarak toplanıyor ve veri miktarı kat kat arttı.”

Biliyorum cümle bozuk ama aynen böyle.

Ayrıca oradaki 2020 yılı 2022 mi olacaktı, belli değil.

Yani özensizlik, yani bir yanlış daha!

Matematik bilmemek: Ne denilmek istenildiği pek anlaşılmayan bir izahta bulunulurken basit bir matematik işlemi hatasına düşülüyor. Onlarca, yüzlerce

istatistikçi ve matematikçinin çalıştığı bir kurum böylesine basit bir hatayı nasıl yapar, anlaşılır gibi değil. Söylenen şu:

“Fiyat artışı $30-2/2=14$ kat iken $60-2/2=29$ katmış gibi yansıtılsın diye bekleniyor.”

Matematikte işlem sırası önce bölme ve çarpma sonra toplama ve çıkarma şeklindedir. Yani önce 2’ler 2’ye bölünür ve 1 sonucu elde edilir, 30’dan ve 60’dan 1 çıkarılınca da sonuç 29 ve 59 olur. TÜİK bunu bile hatalı yapmış; büyük özensizlik ve yanlış!

Çok çalışma gerekliliği: Son gerekçe ise öncekileri adeta mumla aratıyor... Enflasyon hesabının diğer ülkelere göre çok erken açıklandığı belirtildikten sonra **“Hesap ucu ucuna yetişirken, kalkıp bir de anlatıcılığı (ne demekse) olmayan fiyatlar ‘hesaplamaktan’ vazgeçtik, bu yüklü, ağır ve dünyada kimsenin yapmadığı bir iş”** deniliyor.

Durun bitmedi! TÜİK Başkanı, fiyatları açıklamak için bir gün daha çalışmak gerektiğini söylüyor. Çalışın!

Bu konu sosyal medyada **“TÜİK hesap yaparken herhalde hâlâ facit kullanıyor, bilgisayar bağışlama kampanyası başlatalım”** şeklinde espri konusu bile oldu.

Sanırsınız TÜİK’te excel programı hiç kullanılmıyor ve madde fiyatı açıklamamak **“Daha çok çalışmamız gerekir”** gerekçesine dayandırılıyor... Yanlış ki ne yanlış!

50 bin kooperatifimiz varmış!



Ferit Barış PARLAK

10 Temmuz 2024 Çarşamba

Kooperatif:

Üretimden tüketime kadar her alanın, maliyetlerden verimliliğe kadar her kaleminde avantaj sağlayan birliktelik...

“Türkiye’de kooperatifleşme kültürü yok” diyorduk...

Ticaret Bakanı Ömer Bolat anlattı:

“50 bin kooperatif var.

35 bini aktif durumda...”

Örneğin...

Denizi balıkla dolu Japonya’da 6 kooperatif aktif...

İnsanlar, el ele üretiyor...

Problemleri “birlikte” çözüyor...

Denizleri “kol kola girerek” koruyor...

Gerektiğinde kendisini cezalandırıyor, “gelecek için” bir sezon balığa çıkmıyor...

Doğanın yasasına da, yazılı yasalara da saygı duyup ‘harfiyen’ uyguluyor...

10.07.24

Örneğin...

Hollanda’da meyve-sebze üretimi ve pazarlamasını, pazarın yüzde 95’ini elinde bulunduran 15 kooperatif yürütüyor...

Eğitim, arz, talep, üretim, planlama, ihracat, maliyet kalemlerindeki olası sorunlar, elbirliğiyle çözülüyor...

Çin’de ABD’de kalkınma getiren, binlerce kooperatif var...

Neyi/nasıl/ne kadar/ hangi maliyetle ürettiğini, nasıl pazarladığını, kazancını her yıl şeffaf bir şekilde açıklamak ve kar payı dağıtmak zorunda olan...

VELHASIL

35 bin kooperatifimiz aktifmiş...

Hatta...

2021’de 157 koop. için 14.3, 2022’de 190 koop. için 20.4 ve 2023’de 151 koop. için 27.4 milyon lira hibe verilmiş...

Bu yılın 6 ayında ise 89 koop. için 21 milyon liralık hibe için karar alınmış...

Japonya vatandaşı, “6 kooperatif sayesinde” balık bereketine ulaşp, düşük maliyetle balık tüketirken...

Hollanda’nın 15 kooperatif sayesinde meyve-sebze durumu ortadayken...

Bizim kooperatiflerin, hibe alma dışında, üretime/katma değere/enflasyona/kalkınmaya katkısı nedir acaba?!

Türk Lirası mevduat enflasyonu yenemedi



Naki BAKIR

10 Temmuz 2024 Çarşamba

Faizlerdeki rekor yükselişin damgasını vurduğu son bir yılda TL mevduat yatırımcısının buna rağmen enflasyon karşısında hala reel bazda zararda olduğu belirlendi.

Ekonomide politika değişikliği ile faiz artırımı sürecini başlatıldığı geçen yılın ikinci yarısından itibaren hızla yükselen TL mevduat faizleri, birikimleri giderek artan biçimde bu alana çekmişti. Tasarruf sahiplerinin ev, araba gibi taleplerini erteleyerek cazip faizlerden yararlanmak için TL mevduata yönelmesi, emlak ve otomotiv piyasalarında derin bir durgunluğa yol açtı.

Ancak haziran sonu itibarıyla son bir yılda faizlerin rekor düzeylere gelmesine rağmen, mevduatın enflasyonun altında kalan getirisi dolayısıyla yatırımcı reel bazda zarar etti. Buna karşılık, mevcut faizlerin şu anki yüksek düzeyi ve izleyen dönemde enflasyonda beklenen sert düşüş dolayısıyla TL mevduat cazibesini koruyor.

Son bir yılda mevduatın ay sonları itibarıyla oluşan yıllık faiz getirisi (%) *												
Vade başı	Yıllık TÜFE Artışı	3 AYA K. VADELİ				6 AYA K. VADELİ				1 YILA K. V.		
		Carl Yıllık Faiz	Net Dönem Faizi	Son Bir Yılda Bileşik G.	Yıllık Reel Getiri	Carl Yıllık Faiz	Net Dönem Faizi	Son Bir Yılda Bileşik G.	Yıllık Reel Getiri	Carl Yıllık Faiz	Son Bir Yıl Net G.	Yıllık Reel Getiri
30 Haziran 23	38,2	38,5	9,1	23,3	-10,8	27,6	13,1	16,1	-16,0	27,4	15,6	-16,4
28 Temmuz 23	47,8	29,3	7,0	24,2	-16,0	26,8	12,7	15,9	-21,6	20,2	17,1	-20,8
25 Ağustos 23	58,9	30,8	7,3	26,1	-20,7	23,8	11,3	16,4	-26,7	20,1	16,1	-27,0
29 Eylül 23	61,5	45,2	10,7	28,8	-20,3	38,0	18,1	15,4	-28,6	35,6	14,8	-29,0
27 Ekim 23	61,4	41,7	9,9	26,8	-21,4	38,9	18,5	16,5	-27,8	35,1	13,9	-29,4
24 Kasım 23	62,0	46,1	10,9	29,6	-20,0	46,5	22,1	16,5	-28,1	40,8	15,1	-29,0
29 Aralık 23	64,8	52,5	12,5	36,7	-17,1	51,7	24,5	21,1	-26,5	42,3	20,4	-27,0
26 Ocak 24	64,9	49,6	11,8	33,1	-19,2	49,1	23,3	20,3	-27,0	42,5	12,9	-31,5
23 Şubat 24	67,1	51,9	12,3	36,9	-18,1	49,3	23,4	20,0	-28,2	43,6	12,3	-32,8
29 Mart 24	68,5	64,3	15,3	45,4	-13,7	59,7	28,3	26,7	-24,8	48,7	12,9	-33,0
26 Nisan 24	69,8	68,1	16,2	40,4	-17,3	60,9	28,9	29,1	-24,0	48,8	11,8	-34,2
31 Mayıs 24	75,5	61,0	14,1	44,5	-17,6	57,5	26,6	33,1	-24,1	50,5	23,8	-35,1
28 Haziran 24	71,6	59,2	13,7	56,7	-8,7	57,5	26,6	40,8	-17,9	48,8	26,0	-26,6

Faiz ve enflasyonun seyri

Bankaların “beklenen” enflasyona göre belirlediği TL mevduatın yıllık basit faiz oranları, geçen yılın haziran ayı sonunda sektör ortalamasında üç aya kadar vadede yüzde 38,5, altı aya kadar vadede yüzde 27,6, bir yıla kadar vadede yüzde 27,4 düzeyinde bulunuyordu.

Anılan tarihte açılan üç ay vadeli mevduat, yine aynı vade ile çevrildiği varsayılırsa, eylül sonunda yüzde 45,2'ye, aralık sonunda yüzde 52,5'e ve bu yılın mart ayı sonunda yüzde 64,30'a kadar çıkan cari yıllık faiz oranları ile yenilendi. Önceki dönem faiz getirisi de üzerine eklenerek yeni cari faizle çevrildiğinde, bir yıllık sürenin dolduğu bu yılın haziran sonu itibarıyla söz konusu hesabın yüzde 5'lik stopajdan arındırılmış yıllık bileşik faiz getirisi yüzde 56,7 olarak gerçekleşti.

Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre haziran sonu itibarıyla son bir yılda tüketici fiyatları (TÜFE) bazında yüzde 71,6 olarak gerçekleşen enflasyonla indirgendiğinde, üç ay vadeli mevduatta son bir yılda reel bazda yüzde 8,7 oranında bir kayıp oluştu. Buna göre son bir yılda birikimlerini mevduatta en çok tercih edilen üç ay vade ile çeviren tasarruf sahipleri “negatif reel getiri” ile karşı karşıya kaldı, reel olarak yüksek oranda zarara uğradı.

Geçen yıl haziran sonunda açılan ve aralık sonunda yüzde 51,7'ye çıkan yıllık basit faizle yenilendiği varsayılan 6 aya kadar vadeli mevduatın bu yıl haziran sonu itibarıyla elde edilen stopajdan arındırılmış yıllık bileşik faiz getirisi yüzde 40,8 oldu. Enflasyondan arındırıldığında, bir yıl boyunca altı ay vadeli mevduatla çevrilen birikimlerin reel olarak yüzde 17,9 zarar ettirdiği belirlendi.

Geçen yıl haziran sonunda açılan bir yıl vadeli mevduatın yıllık basit faizi yüzde 27,4 düzeyinde bulunuyordu. Bu yıl aynı tarihte vadesi dolan söz konusu mevduatın nominal getirisi yüzde 3'lük stopajdan arındırıldığında yıllık net getirisi yüzde 26 düzeyinde gerçekleşti. Bir yıl önce parasını bir yıl vadeli mevduata yatıranlar bu nominal getiriye göre yüzde 71,6'lık yıllık enflasyon karşısında reel olarak yüzde 26,6 zarara uğradı.

Enflasyon-faiz marjı lehte daraldı

Faiz oranlarında rekor yükseliş devam ederken, son bir yılda tüm vadelerde TL mevduatta çevrilen fonların reel getirisi negatif oldu ve yatırımcısı reel olarak zarar etti. Ancak önceki bir yılda elde edilen yıllık bileşik faizle aynı dönemdeki yıllık enflasyon arasındaki makasın lehte daraldığı, başka deyişle reel zararın aylar itibarıyla azaldığı belirlendi.

Önceki bir yılda elde edilen bileşik faiz getirisi ile enflasyon arasındaki fark dolayısıyla oluşan reel zarar üç ay vadeli mevduatta Ekim 2023'te yüzde 21,4'e kadar çıktıktan sonra gerileyerek bu yıl mayıs sonunda yüzde 17,6 oldu, yıllık enflasyonda 11 ay sonra ilk düşüşün yaşandığı haziran ayında ise yüzde 8,7'ye kadar indi.

Altı ay vadeli mevduatın bu yıl şubat sonunda yüzde 28,2 olan önceki bir yıllık dönemdeki reel kayıp oranı mayısta yüzde 24,1'e, haziranda yüzde 17,9'a geriledi. Aylar itibarıyla bir yıl önce bir yıl vadeyle açılmış mevduatın getirişi ile yıllık enflasyon arasındaki aleyhte marj dolayısıyla yaşanan reel zarar bu yıl mayıs sonunda yüzde 35,1 düzeyinde bulunurken, haziran sonunda yüzde 26,6'ya indi.

Haziranda açılan hesapların olası getirisi

Haziran sonu itibarıyla bankacılık sektörü ortalamasında TL mevduatın yıllık basit faiz oranı üç aya kadar vadede yüzde 59,2, altı aya kadar vadede yüzde 57,5 ve bir yıla kadar vadede yüzde 48,8 düzeyinde bulunuyor. Buna göre haziran sonunda açılan üç ay vadeli hesaplar eylül sonunda vadesi dolduğundan

yüzde 7,5'lik stopaj sonrası net yüzde 13,7 faiz getirecek. Haziranda açılan 6 ay vadeli mevduatta vadesinin dolacağı aralıkta net yüzde 26,6 dönem getirisi oluşacak. Aynı tarihte açılan bir yıl vadeli mevduat ise Haziran 2023'te vadesi dolduğunda yüzde 3'lük stopaj sonrası net yüzde 47,3 oranında bir nominal getiri sağlayacak.

Bir yıl vadeli mevduatta vade başında geçerli oran dolayısıyla izleyen bir yılda enflasyonda düşüş yatırımcının işine yarayacak. Gelecek bir yıldaki enflasyon bir yıl vadeli mevduatın nominal faiz oranının altına inerse yatırımcı aradaki yüzde fark kadar reel kar elde edecek. Ancak bir yılın altındaki vadelerde de ise reel getiri, izleyen aylarda faizlerin ve enflasyonun düzeyindeki seyre göre oluşacak. Başka deyişle mevduat yatırımcısının izleyen dönemde reel bazda kâra geçmesi, enflasyonda beklenen sert düşüş yanında faizlerin enflasyonun altına düşmemesine bağlı bulunuyor.

Enflasyonda beklenen sert düşüş

Bu yıl mayıs sonunda yüzde 75,45'e kadar çıktıktan sonra, 11 ayın ardından ilk düşüşünü kaydederek haziranda baz etkisiyle yüzde 71,60'a inen TÜFE bazında yıllık enflasyonda düşüş sürecinin izleyen aylarda hızlanarak devam etmesi bekleniyor. TÜFE'de geçen yıl temmuzda yüzde 9,49, ağustosta yüzde 9,09 ve eylülde yüzde 4,75'le yüksek düzeylerde gerçekleşen aylık artışlar, bu yılın aynı aylarındaki artışların bunun çok altında kalması ve yıllık enflasyonda sert düşüşler yaşanması olasılığını artırıyor.

Bu nedenle yıllık enflasyonun izleyen üç ayda 20-25 puan düşerek eylül sonunda yüzde 50'nin altındaki düzeylere inmesi güçlü olasılık görülüyor. Bu da yılın ikinci yarısındaki enflasyonun yüzde 20'yi geçmemesi anlamına geliyor ve haziran sonunda açılan üç ve altı ay vadeli mevduat hesaplarında cari dönemlerinde reel getiri olasılığını güçlendiriyor.

“Negatif reel getiri” nedir?

Eldeki bir birikimin belli bir vade ile belli bir faiz karşılığı bankaya ödünç verilmesi anlamına gelen mevduat hesabının vade sonundaki basit ya da yinelenmesi

durumunda bileşik faiz getirisi, aynı dönemdeki enflasyondan arındırıldığında çıkan oran reel (gerçek) getiri oluşturuyor.

Reel kazanç/ kayıp oranı, birikimin faiz getirisi ile oluşan yeni tutarının piyasadaki yeni fiyat düzeyine göre alım gücündeki artış ya da azalışı gösteriyor. Nominal getiri oranı, ilgili dönemdeki enflasyondan daha yüksekse, birikim sahibine aradaki yüzde fark kadar reel getiri sağlanmış oluyor. İlgili dönemde gerçekleşen enflasyondan daha düşük bir getiri ise yine aradaki fark kadar reel zarar demek. Getirinin oranı ilgili dönemdeki enflasyonla aynı ise tasarruf sahibi reel bazda ne kazanç ne de zarar yaşamış, başka deyişle birikimi enflasyona karşı korunmuş oluyor.

Örneğin, enflasyonun yüzde 50 olduğu bir dönemde mevduatta tutulan birikimin net faiz getirisinin de bu oranda olması alım gücünün aynı kaldığı; bunun üstünde olması reel olarak artmış, altında olması ise gerçekte düşmüş olduğu anlamına geliyor.

1 milyon TL'ye ayda 40 bin TL getiri iyi mi?

Haziran sonu itibarıyla bir aya kadar vadeli mevduatın yıllık basit faiz oranı sektör ortalamasında yüzde 54,8 düzeyinde. Bu oranın, açılacak hesabın vade/gün sayısına düşen kısmının bulunması gerekiyor. Örneğin bu faiz oranı üzerinden 29 gün vadeli olarak açıldığı varsayılan bir hesabın yıllık faizi 365'e bölünüp 29 ile çarpılarak aylık brüt nominal faiz getirisi yüzde 4,4 olarak bulunuyor. Bundan yüzde 7,5 oranında stopaj düştükten sonra aylık net nominal getiri yüzde 4 oluyor.

Buna göre anılan faiz ve vade ile bankaya yatırılan 1 milyon liralık bir birikimin vade sonundaki getirisi 40 bin TL dolayında bulunuyor. Ancak ilgili vade döneminde enflasyon yüzde 4'ün üzerinde gerçekleşmişse, söz konusu birikim 1.040 bin TL'ye çıkmasına rağmen, alım gücü vade başındakinin altına inmiş, başka deyişle birikim reel olarak küçülmüş oluyor. Pozitif reel getiri için, söz konusu mevduatın vade dönemindeki net nominal faiz getirisinin aynı dönemdeki enflasyonun üzerinde olması gerekiyor.



Abdulkadir Selvi

Özgür Özel'den 28 Şubatvari eylem çağrısı

Bazı semboller vardır, toplumun hafızasında kötü yer etmiş.

Işıkları açıp kapama eylemi de onlardan biridir. 28 Şubat'a giden süreç ışıkları yakıp kapama eylemiyle başlamıştı.

Özgür Özel dün bir yanlışa imza attı. Asgari ücret artışı için gece 21'de ışıkları yakıp kapama eylemi için çağrı yaptı.

“Bütün Türkiye'ye sesleniyorum. Bu akşam saat 21.00'de ayağa kalk. Eğer zam istiyorsan, emekliye zam istiyorsan, asgari ücrete zam istiyorsan ışıkları yakın ve kapatın.”

Eyleme ilişkin muhalif kanalların yayınlarını izledim. Bana 28 Şubat günlerini hatırlattılar. Özgür Özel asgari ücrete zam isteyebilir. Bunun için eylem yapabilir. Ama toplumun hafızasında 28 Şubat'la eşleşen bir eylemi yaparsa doğru olmaz.

15 TEMMUZ'A KARŞI DİRENMIŞTİ

15 Temmuz darbe girişimi sırasında Meclis'e ilk gelip darbeye karşı direnen milletvekillerinden biriydi. Onun darbe karşıtı tavrını biliyorum ve destekliyorum.

Ama 28 Şubat'ı anımsatan bu çağrısı doğru olmadı. 28 Şubat'ta zulüm gören başörtülüler başta olmak üzere tüm mazlumlara rahatsız etti.

SÜREKLİ AYDINLIK İÇİN BİR DAKİKA KARANLIK EYLEMİ

28 Şubat'taki “sürekli aydınlık için bir dakika karanlık eylemi” de Susurluk'a karşı başlamıştı. Devletin içindeki çetelere karşı bir sivil itaatsizlik eylemiydi. Ancak bir el tarafından Refahyol hükümetine karşı bir eyleme dönüştürüldü. “Genelkurmay'ın ışıkları yandı, söndü” haberlerini, “Askeri lojmanların ışıkları yanıp söndü” yayınları

takip etti. Işıkların yakılıp kapatılmasını, tencere tava eylemleri takip etti. Ardından organize edilmiş gruplar sokağa çıkmaya başladı. İrtica karşıtı eylemler yapıldı.

HÜKÜMETİN İSTİFASI İLE SONUÇLANDI

Gezi olayları sırasındaki tencere tava çalma eylemi de ilk olarak 28 Şubat sürecinde kullanılmıştı. 28 Şubat'a giden taşlar böyle döşendi. 'Sürekli aydınlık' diye girilen yoldan 28 Şubat karanlığına ulaşıldı. 28 Şubat'tan Milli Güvenlik Kurulu toplantısını takip eden sürecin sonunda eylemler sona erdi. 28 Şubat postmodern darbe süreci başarıya ulaştı. Refahiyol hükümeti istifa etmek zorunda kaldı.

PKK ULUDERE'DE YAPTI

Bunların aklına hep aynı eylem türleri mi geliyor orasını bilmiyorum ama FETÖ kumpası olan Uludere olayının birinci yıldönümünde PKK'nın siyasi uzantısı olan DTK da ışıkları yakıp söndürme eylemi yapmıştı. Peki PKK'nın ışıkları yakıp söndürme eylemi ne zaman başlamıştı? 28 Şubat 2012 tarihinde.

DTK Eşbaşkanları Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk, 28 Şubat günü Uludere'ye giderek, saat 20.00-20.30 arasında ışıkları yakıp söndürme eylemi yapmışlardı.

28 ŞUBAT SİMGESİ

Tekrar ifade edeyim. Özgür Özel asgari ücret artışı için çağrı yapabilir. Hatta demokratik tepkisini gösteren bir eyleme imza atabilir. En doğal hakkıdır. Ama bu 28 Şubat sürecinin simgesi olan ışık yakıp kapatma eylemi olursa, doğru olmaz.

ÖZGÜR ÖZEL'İN ZİKZAKLARI

Özgür Özel'de bir de liderlik sorunu görüyorum. Bunu geçmişte Tansu Çiller ve Meral Akşener'de de görmüştüm. Çok zikzak yapıyorlardı. Siyaseten başarısız oldular. Çünkü tutarsızlıklar yaptılar. Benzer durum Özgür Özel'de oluşmaya başladı. Genel başkanlık yürüyüşüne doğru yerden başlamıştı ama kısa sürede bir uçtan diğer uca savrulmaya başladı. Toplum kısa sürede zikzak çizen liderleri sevmez. Çünkü tutarlı bulmaz.

NORMALLEŞME ADIMI

Özgür Özel, normalleşme adına önemli bir adım attı. Bu toplumda karşılık buldu. Cumhurbaşkanı Erdoğan, uzatılan eli havada bırakmadı. 18 yıl aradan sonra CHP Genel Merkezi'ni ziyaret etti. Normalleşme süreci toplumdaki umudu artırdı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 28 Şubat'tan mahkûm olan emekli generalleri affetti. Cumartesi Anneleri'nin Taksim'de eylem yapmalarına izin verildi.

NORMALLEŞMEYİ SABOTE

Ancak normalleşme iklimi tam sağlanamadan Özgür Özel, Bahçeli'ye, "Kimse suç ortağını bize doğru itmesin" diye seslendi. MHP'nin normalleşme sürecinden duyduğu rahatsızlık ve Özgür Özel'in, AK Parti'yi suç ortağı ilan etmesiyle süreç akamete uğradı.

ERKEN SEÇİM YOK

Erken seçim konusunda birbirinden çelişkili açıklamalarının ise tarihini tutmakta zorlanıyorum. 31 Mart yerel seçimlerinden hemen sonra 2 Nisan tarihinde, "Erken seçim olaksa buna yine halk karar verecek. Ben bir erken seçim çağrısı yapmıyorum" dedi.

23 Nisan tarihinde yaptığı açıklama ile çizgisini sürdürdü. "Ben, ana muhalefet lideri olarak seçimde verdiğim söze bağlıyım ve bir erken seçim çağrım yok" diye konuştu.

17 Mayıs'ta ise, "31 Mart seçim sonuçlarını erken seçim çağrısı için araştırmayacağım. Çünkü meydanlarda söz verdim" diyerek kendini bağladı.

ERKEN SEÇİM VAR

Ne olduysa 27 Haziran'da "1.5 yıl sonra erken seçimi olası görüyorum. Ben Özgür Özel olarak erken seçim istiyorum" dedi.

24 saat sonra erken seçim çağrısı yaptı. 28 Haziran tarihinde "1.5 yıl sonra 'Gel seçimleri yenileyelim' deriz. Erdoğan kendine güveniyorsa bir kere daha aday olur, yarışırız" diye konuştu.

3 Temmuz'a Özgür Özel'in, "Bize kalsa yarın karar alalım, iki ay sonra seçim olsun" çağrısı ile girdik. 5 Temmuz'a geldiğimizde ise "Gelin, kasım hatta Ekim 2025'te seçim yapalım" demişti.

180 DERECE DÖNÜŞ

Nisan, mayıs, haziran, temmuz... 4 ayda iki ayrı tavır. İlk iki ay 'seçim yok', son iki ay 'erken seçim' diye tutturmuş. 4 yıl değil tam 4 ay içinde 180 derecelik "U dönüşü" yapmış

Erken seçim ciddi bir iştir. Ana muhalefet lideri erken seçim çağrısı yaparsa, sandığı milletin önüne koyar. Hem erken seçim olamayacağını biliyor hem erken seçim çağrısı yapıyor. Birileri Özgür Bey'i 'Bu kadar zikzak sizin güvenilirliğinizi zedeliyor' diye uyarmalı.



Esfender KORKMAZ

10 Temmuz 2024 / 00:01

Finansal yatırımlarda sıcak para etkisi

Haziran ayında finansal yatırım araçları içinde, aylık en yüksek reel getiriye mevduat, en büyük yıllık reel zararı da yine mevduat getirdi.

Açıklanan TÜİK verilerine göre Haziran ayında;

- Mevduat Brüt nominal getirisi yüzde 3,29,
- Aylık TÜFE oranı yüzde 1,64
- TÜFE'ye göre aylık mevduat brüt reel getiri oranı yüzde 1,62 oldu.

Hazirandan hazirana son bir yılda;

- Mevduat yıllık nominal faiz getirisi yüzde 20,5,
- Yıllık TÜFE oranı yüzde 71,60,
- TÜFE'ye göre yıllık brüt faiz reel getiri oranı yüzde, eksi 29,63 oldu.

2024 sonunda mevduat reel getiri sağlar mı?

Merkez Bankası'nın, bankalarca açılan mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranlarına göre altı aylık mevduat faizi yüzde 57,54'tür. Ancak fiili durumda bazı bankalar belirsizlik nedeni ile mevduatı üç aydan fazla faize bağlamıyor. Bağlayanlar da yüzde 48 ve yüzde 49 faiz veriyor. Yıl sonunda TÜFE yüzde 50 olursa reel faiz yok, yüzde 45 olursa yüzde 2 yüzde 3 dolayında reel faiz oluşabilir.

Hazirandan Haziran'a son bir yılda BİST 100 endeksi dışında tüm yatırım araçları reel kayıp getirdi. (Aşağıdaki Tablo)

FİNANSAL YATIRIM ARAÇLARININ NOMİNAL VE REEL GETİRİLERİ, HAZİRAN 2024				
	HAZİRAN AYI		YILLIK	
YATIRIM ARAÇLARI	NOMİNAL GETİRİ	REEL GETİRİ TÜFE	NOMİNAL GETİRİ	REEL GETİRİ TÜFE
MEVDUAT FAİZİ (BRÜT)	3,29	1,62	20,75	-29,63
BİST 100 ENDEKSİ	-0,05	-1,66	92,39	12,12
AMERİKAN DOLARI	1	-0,63	40,11	-18,35
EURO	0,6	-1,02	39,41	-18,76
KÜLÇE ALTIN	-0,17	-1,78	67,23	-2,55
HAZİRAN TÜFE	1,64	—	71,6	—

Kaynak: TÜİK

BİST 100 endeksi, yıllık yüzde 12,12 reel getiri sağladı. Ancak aylık olarak binde 5 reel kayıp getirdi.

Borsada reel getiri devam eder mi ?

Hazirandan Hazirana BİST 100 endeksi nominal olarak yüzde 92,39 oranında arttı. Haziranda yıllık TÜFE 71,6 oldu. Böylece Borsa yüzde 12,12 reel getiri sağladı. Spekülatif bir artış değil. Ancak Merkez Bankası en son yayınladığı Nisan ayı ödemeler bilançosuna göre; Ocak-Nisan arasında dört ayda Türkiye'ye 5 milyar 780 milyon dolar portföy yatırımı girdi. Mayıs - Haziran'da da devam ettiği anlaşılıyor. Zira; Borsa İstanbul'daki yabancı takas oranı 2023 Haziran ayında yüzde 27 seviyesine kadar düşmüşken, Temmuz 2024'te yüzde 43 dolayına yükseldi.

Kısa vadeli portföy yatırımları, hızla girip çıkıyor. Çıkınca da borsa endeksi düşüyor.

Dolar ve Euro, haziran ayında reel getiri sağladı ve fakat yıllık olarak sırasıyla yüzde 18,35 ve yüzde 18,76 oranında reel kayıp getirdi.

Merkez bankası TÜFE bazlı reel kur endeksine göre 2023 Haziran ayında Döviz sepetine karşı TL yüzde 48,36 oranında daha düşük değerde iken, 2024 Haziran ayında yüzde 38,1 oranında daha düşük değerdedir. Yani TL döviz karşısı son bir yılda değer kazandı ve fakat hala yüzde 38,1 oranında daha düşük değerdedir. Düşük değerde olması daha fazla değer kaybetmesini engelliyor. Ancak ani bir sıcak para çıkışı olursa, TL yeniden değer kaybeder.

Külçe altın, aylık yüzde 0,17 ve yıllık yüzde 2,55 reel kayıp getirdi.

Dünyada altın ons fiyatları son 4 aydır yatay seyrediyor. Ama;

10.07.24

- Dünya siyasi ve ekonomik konjonktürü,
- Merkez bankalarının altın talebi,
- Dolar yerine yeni bir para sistemi tartışmaları, devam ettikçe altın artmaya devam eder.